

VČELKA

časopis pre školskú mládež.

Ročník V.

Turč. Sv. Martin, 15. okt. 1883.

Číslo 10.

Poviedky o zdarných a nezdarných dietkach.

Detinská modlitba.

Istý kupec tam z druhej strany Tatier šiel po tovar do väčších miest. Povedal, v ktorý deň sa vráti, tedy ho jeho tri detičky išly vyčakávať, dve dievčatká a prostredný bol chlapček. Už veľmi žiadalo sa jim otca vidieť. Bude že to za radostné objatie! Najhoršie jim bývalo bez neho večer, keď sa s nimi zvykol zabávať, rozprávajúc jim o všelijakých zvieratoch, o všelijakých národoch a príbehoch a niekedy aj o takom, čo bolo veľmi smiešne. Matka jim dovolila, aby išly za mesto proti otcovi, ale nie ďalej, ako tam pod kríž na kopci, polhodiny vzdiale. Idú, idú čerstvým krokom, poskakujúc, štebotajúc, až príjdu tu, kde sa skrúca cesta okolo hája. Tu je už aj kríž na kopci a za ním mladá smrečina a za smrečinou húštava — samá tma. Nedaleko kríža si posadajú a začnú spomínať, čo komu tata donesie. Najmladšia, Marienka, peyne si uverila, že jej tata donesie veľikú pannu; Jožko teší sa na európejské motýle a slimáky a škupiny pre svoju prírodnú zbierku a Helenka na divej krásy kvetiny do kvetníkov, také, aké ešte nikto v ich kraji nemá. V tejto shovorce ani nevedely, iba keď už mrkať počalo a tu otca ešte nič. Tu dákasi úzkosť sklúčila srdiečka dietok nevinných, až aj za otcou smutne nariekať začaly, že ak stalo sa mu dačo, Helenka, ako najstaršia, povedala: „Ach, klaknime si tu a pomodlime sa Pánu Bohu za nášho tatu.“ Pomodlily sa: „Pane Bože náš, navráť nám tatu, dobrého tatu, ach navráť, navráť, budeme si ho poslúchať, nášho tatu navráť nám. Sláva budiž“ atď. To opakovali viackrát. Bola to modlitba dobrá, lebo išla od srdca, z pravej viery. Mesiačik už svietil, akoby s úľubou na tieto dobré deti, a jemný vetrík ovieval ich

tváričky strachom o otca rozhorúčené. Zas opakovaly: „Smiluj sa, smiluj nad tatom!“ a v tom začuly dákysi šuchot za chrbtom. Celkom nalakané vyskočia, obzerajú sa, ale keď nič nespozorovali, utíšily sa, že to dáký nočný vták ztrepotal kriedlami pomedzi húšť. Hneď na to sa zase triasly úbožatá, a len teraz videly, že mali sa už radšej dávno domov pobrať; ale čože, nechcely si radosť pohubiť. Hodnú chvíľu ešte tak sedely, a hľa! už začuly hrkotanie vozu a známy hlas spiežovcov. „Tata ide, tata ide!“ kričiac rozbehly sa tak, že Marienka aj spadla, ale v radosti ani necítila, že rozkrvavila si kolienko.

Ale hľa, ratujte! — tam z tmavej húšťavy vyskočilo dvanásť zakuklených chlapov s krikom: „Stoj!“ Jeden z nich chytá kone za úzdu, druhý trhá pohoniča z predku, tretí a štvrtý už natahujú sa s kupcom, ktorý bráni sa zúfale. Pohonič je už na zemi a otec je tak stisnutý od tých dvoch, že nemôže sa ani hnúť. Ostatní berú z voza tovar, aby ho planým ľudom, ukryvačom zbojníckym, za poľ ceny predať mohli. V tom ale vyskočí z húšťavy ešte jeden chlap, tiež zbojník a vodca ostatných, ktorý natiahnuce kohútik na flinte, že len tak šfuklo, mieri a obrovským hlasom na tých zbojníkov zareve: „Nechaj! pustiš ho! hneď ňa zastrelím ako psa, ak neposlúchneš!“ Zbojníci nevedeli, prečo to tak jich vodca vraví, ale poslúchli ho a nechali všetko tak s mrzutosťou a dudraním a stratili sa smyžno v húšťave.

Deti, úbohé, temer pomdleté deti, ktoré na toto všetko musely sa dívať, pritíska už otec ku srdcu. Dlho nemohol ani on, ani deti slova vypovedať, lebo boli prekonaní strachom, radosťou, láskou. Deti sedia vo voze, tesno liepajú sa na otca, nie, nepustia si ho viacej. Pohonič ženie kone, aby len čím skôr domov došli, ale jich ani nebolo treba dúriť, lebo splašené súc, samy ponáhľaly sa. Už hrkoce voz cez ulice mesta, už zastali pred vlastným domom. Milý Bože! Bolo tu otázok, divoty, hrúzy, keď matka a domáci dupočili sa všetkého. Ledva utíšili sa, zvlášte matka, ktorá triasla sa ako osyka, ruky dohora spínajúc a zalamujúc, akoby ešte ani nebolo po nebezpečenstve. Utíšili sa konečne a keď zvelebili Boha milostivého za ochranu, posadili sa k večeri a ďalej rozkladali si ešte ten strašný príbeh. Matka zase vykladala svoje strachy o deti, proti ktorým poslala sluhu a ten nerozumejúc, išiel dakam inam.

Kto je to ale tam pod oblokom? Dákysi chlap v kepeni zakrútený, majúce klobúk hlboko do tváři vtisnutý, díva sa na šťastnú rodinu nepozorovaný.

Ráno našiel kupec pod sklepnými dvermi list. Najprv zlaknul sa, keď ho otvoril, ale potom pri čítaní jeho svolal: „Ja šťastný otec!“ a ku matke: „Vieš, kto ma včera ochránil? Počuj!“ a s tým začal čítať nájdený list, ktorý znel nasledovne:

„Vzácný pane! Divno vám je, že vás zbojník z rúk zbojníckych vysvobodil. Usrekli sme sa obrať vás a v páde potreby aj zabiť. Že navrátili ste sa šťastne domov, to máte len vašim deťom, vašim hodným deťom čo ďakovať. Skrytým súc v húštave, počul som jich vrúcnu modlitbu „za šťastný návrat tatu.“ Najprv smial som sa, potom ale zmocnila sa mojej duše úzkosť, lebo aj ja mám malého synka. Už som chcel priskočiť k vašim deťom a poláskat ich, ale polakaly by sa boly mňa zbojníka. Umienil som si hneď, že nič zlého nesmie sa vám stať. Modlitba vašich detí vás ochránila, povedzte jim to, ale aj to, že ony odvrátily ma od bludnej cesty, lebo zbojnícky chlieb zanechávam a v dialnych krajochoch, tam za morom, dám sa na pokanie. Azdaj smiluje sa milosrdný Boh nado mnou kajúcim lotrom a odpustí mi ťažké viny moje. Modlite sa za mňa i s deťmi vašimi, modlite sa za moju dušu hriešnu a odpustte mi, za to vás prosím ja Obrátený zbojník.“

Domyslite si, milé dietky, aká radosť, nebeská radosť oviala tie čisté dušičky, keď počuly, že si ony samy modlitbou otca zachránily.

Pôvodne od Mickievicza: A. P. Z.

Ako treba sa to učiť.

Matúš zanechal po sebe dvoch už odrastených synov, Vladislava a Antala, a obom manie zanechal, a síce tak, že Antala, mladšieho, nechal v dedovizni, Vladislavovi ale kúpil inde gazdovstvo. Oba bratia boli gazdovni a pracovní, a predsa Antal upadúval kamďiaľ do väčších dlhov, kdežto Vladislavova majetnosť zrastala. Prečo to? Príčina ležala v jich mladom, ziačkom veku.

Vladislav bol od malička dychtivý za poučením. Nebolo mu to dosť, odbaviť si úlohu školskú. On ako chlapec už na všetko dával pozor, čo a ako deje sa, nakukujúc sem i tam, kdeby dačo pre život naučiť sa mohol. Často dopytoval sa zkusenejších, čo je to, odkiaľ je to a k čomu je to? Otca roľníka opytoval sa na pr.: „Prečo seje sa žito v jaseňi a ovos na jar? Prečo musí sa pole hnojom poväzať? Prečo čistia sa tak často válovy v stajňach?“ Od matky zase vyzvedal sa takéto veci: „Prečo tak riedko sadíte kapustu, keď druhí husto sadia? Na čo je okopávanie?“ A múdri rodičia neodbudli ho s planou odpoveďou, z ktorej nezmúdrel by nikto, ale dľa možnosti od základu mu to vysvetlili. Na pr. keď opytoval sa o tom poväzaní hnojom, neodpovedal mu otec len takto: Nuž na to zem hnojíme, aby sme ju pomastili, alebo: bez hnoja by sme mali planú úrodu. Z toho by nik nezmúdrel. Ale otec tento dobre vysvetlil vec: „Ty nemôžeš sa hocičoho najjesť, na pr. sena, slamy, kamenia; tak aj rastliny nemôžu natiahnuť koreňkami do seba hocakej zeme, ale len záživnej zeme, takej, aká jim je dobrá,

užitočná na zrast. Pán Boh dal dávno taký žír do zeme, ale ten už dávno rastliny vyťahaly do seba, musíme jim tedy nový žír, pokrm, tam ukladať a ten je v hnoji.“ Vladislav dal sa vidieť aj u všakových remeselníkov. Šmikeň (vyheň) bola jeho obľúbené návštevné miesto, ač tam pred ohnivými zingrami neraz utekal, bo je opatrnosť potrebná. Tu obdivoval velikánsky meč a videl, že je inak ustrojený, nežli tie v kostole, ktoré on časom ťahava. Kováč mu vysvetlil, prečo zo železa spravenú vec za horúca do vody hádže, totiž, že tak ztvrdne. „Vidíš — vraj — sekera hneď zatupila by sa, keby jej ostrie za horúca neprišlo do vody.“ U kolára obdivoval Vladislav velikánsky nebožiec, ktorým prevrtujú sa hlavy kolies a kolár mu na dotaz jeho vysvetlil, prečo z bukov do zásoby uložených kôru soberá, totiž, žeby tie buky ináč zdrvely. Tam poznal, že buk, hrab, dub, jaseň dáva najmocnejšie drevo, preto kolár najviac z neho robieva. U stolára poznával Vladislav tie najrozličnejšie druhy dreva a jich súcosť, cenu, trvácnosť. Keď mohol naprizerať sa do vôle, ako stolár hneď tým, hneď iným nástrojom pracoval, to bola jeho rozkoš, tak že aj na jedenie zabudnul. A čo — keď pán učiteľ s ním a s nektorými žiakmi výlet do blízkej hory urobil. Bolo tu od Vladislava otázok o kroch, stromoch, kvetoch, skalách, vtákoch. Keď mu pán učiteľ nestačil odpovede dávať na otázky, tedy mu slúbil poučné knižky požičať, ktoré mu to obširne opíšu, čo videl. Tak bohumile zrastal duch Vladislavov, že potom stanúc sa gazdom, snadno dospel už v mladom veku na priemyselného roľníka; robil totiž všetko s rozvahou, obozretne, vymerane, premýšľajúc, akoby čo lepšie vypadlo, akoby čo viac osohu donieslo. To všetko preto, že za mladých čias privyknul premýšľať. A priemysel jeho ho nielen k majetnosti, ale aj k lepšiemu poznaniu skutkov Hospodinových privádzal. Vzdelávať sa z kníh, to bola spolu jeho najmilšia zábava. Kto nevzdeláva sa, kto nič nečíta, ten v našich časoch nestojí veľa.

A čože máme povedať o Antalovi? Na krátko len to, že ako za chlapectva nebolo u neho tej vedochtivosti, učenlivosti, aká bola u jeho brata, tak ani teraz, čo mladý gazda nič nepremýšľal, akoby čo najlepšie dalo sa urobiť niečo, a aj to, čo robil podľa starodávneho zvyku, nevedel prečo robí sa tak. Preto, keď prišli trochu horšie časy, neúroda, škody, nevedel si dať rady a hynul na majetku i málomyslnel, a Boh vie, čoby vše bolo s ním bývalo, keby nebol mu pomáhal priemyselný jeho brat.

A. P. Z.